

אתמול-תרועות הצוצרה של פיתוח * היום-הפסד של מיליונים

בינתיים הרוויח מ'ישהו מיליונים מכספי הציבור * כך עושים

כאן יוצא לאור העסק של מיווג האחיר. את מערכת מיווג-האחיר התקינה הפירמה השחיצרית לובה. כבר בעת ההכנה אמרו: "כל זה לא יעזור, אם לא תתקינו בידוד לקירות ולצינורות".

את הבידוד לא התקינו, כמוכן, במיווג האחיר הושקעו כמיליון לירות. התוצאה היתה הפוכה. מיווג-האחיר מכניס לאולמות אחיר חם, הבא מהצינורות הבלתי-מבודדים, המותקנים תחת הגג הבלתי-מבודד, הלוהט מחום השמש. יוצא, אפוא, שבקיץ גבוהה מידת-החום בתוך בית-החרושת מוּו שבוּחץ. אבל לא בזה המדובר. זה רק דרך אגב. מיליון אחד נוסף, הולך לאיבוד בעסק זה, אינו קובע. חשוב יותר — מדוע עומד בית-החרושת על סף פשיטת-רגל? מדוע נשקפת לפועלים — כמו בקרית-נצרת —

מכונות-טחייה ישנות — מן הסוג שהורר כב באולם מס' 5 — עושות 6000 סיבובים לוקה. במכונות חדישות, כמו אלה העומי דות באולמות הסמוכים, ובכל בתי-החרושת החדישים בעולם, עובדים הפלכים במהירות של 12,000 סיבובים בדקה. מהירות הגדולה פי שתיים. תפוקה הגדולה פי שתיים. ברור.

במכונות הישנות יכול אדם אחד לשרת 300 פלכים, ובמקרה הטוב ביותר — 600. אבל אז נקרע החוט לעיתים קרובות יותר, והמכונות נעצרות בכל פעם.

בעבודת מכונות אוטומטיות, המתואמות לתנאים המודרניים, משרת פועל אחד 1650 פלכים.

הסבר זה ודאי יספיק, עכשיו ברור מה משמעות דובסון וברלו, שנת ייצור 1899

הוא בתל-אביב. יש לו פגישה עם השר. פגישה חשובה ביותר.

"גורל בית-החרושת יוכרע", נאנה מהנדס ולבר. "בית-החרושת כמעט מת לגמרי... כמעט מת. אבל עכשיו יש עוד תקווה...". המנהל הטכני של בית-החרושת לביש מקיש על לוח השולחן הבלתי-צבוע.

"מדוע בית-החרושת כמעט מת?"

"היה סקנדל עם הבעלים הישראליים."

"היה סקנדל גדול מאוד, אבל מוטב לא לדבר על זה, כי יכול לצאת מזה משפט על הוצאת-דיבה."

בנושא זה אין מההנדס ולבר רוצה להור סיף דבר. הוא יכול לספר על הצד הטכני של המפעל, אבל בעניינים "ההם" — לא. "כמה פלכים עובדים בבית-החרושת?"

"עשרת אלפים..."

מתי נעו דד

"עשרת אלפים? הרי לא מזמן עבדו 15 אלף?"

"כן, אבל 5500 היינו צריכים להעמיד. עכשיו עובדים רק עשרת אלפים."

"5500 הפלכים — פירושו האולם מס' 5, נכון?"

"נכון, עונה המהנדס ולבר, ומסתכל ב' חשדנות. מוטב להיזהר יותר בשאלות."

"אבל מדוע הוצאתם שליש ממכונות ה' טחיה שלכם? האם היו יותר מדי מכונות?"

שאלה בתמימות.

לא, לא היו יותר מדי. כדי שביית-החרושת לטחיית-החטים יהיה ריחתי, צריכים לעבוד לפחות 30 אלף פלכים. בבית-החרושת זה היו רק 15 אלף. ובכן מדוע?"

בתשובתו מתרחב המנהל הטכני לנושאים בינלאומיים בכלכלה מדינית. נראה שבשט' חים רחבים אלה הוא מרגיש נוח יותר מאשר במים העכורים, בהם הוא שקוע ב' שטח מפעלו. משבר, משבר עולמי בענף ה' כותנה. אבל כבר אחרי רגע הוא מתגאה שהאיכות של בית-החרושת היא אריקית. וה' סימן לכך: הייצוא, וההזמנות מלונדון. ה' ביקוש כה גדול, שאת התוצרת מוכרים עוד לפני שגמרו אותה.

"ובכן, מדוע העמדתם את אולם מס' 5? המהנדס ולבר חושב לרגע ועונה לבסוף: "המכונות היו ישנות, ולא התאימו ל' ייצור."

"אלה המכונות השבדיות, נכון?"

המהנדס ולבר חושב לרגע ועונה לבסוף: אחרי רגע הוא מתפרץ:

"בשביל מה אתה שואל אותי, אם אתה יודע הכל? בשביל מה באת אלי? מה אתה רוצה ממני?"

*** מס' 5 אינו עובד

באמת לא היה טעם להוכיח את המכונות "השבדיות". במציאות כלל אין הן שבדיות, אלא אנגליות, תוצרת דובסון ו' ברלו, שנת ייצור 1899 ו'1903. מכונות טחיה, 15 אלף פלכים ופיניפליריים — ל' טחיית חוטים דקים.

עשרת אלפים פלכים אף לא הוצאו מן הארגונים עד היום. את הפיינפליריים ניסו להפעיל, אבל בגלל הרעש היה חשש שמא יתמוטטו קירות בית-החרושת (לגמרי לא כל כך חזקים, למרות שניבנו על אבן-פינה שהונחה עלידי ראש-הממשלה בעצמו). היה צורך, אפוא, לפרק שוב את המכונות ב' מהירות האפשרית, לאחסנם באותם המרת' פים בהם מונחים כבר עשרת אלפים פלכים. כולם מונחים שם בערבוביה, תחת שכבת אבק הולכת ונערמת.

אבל לא כולם. 5500 פלכים הורכבו והופעלו. זהו האולם מס' 5. מהי משמעותן של מכונות טחיה דובסון וברלו, משנת ייצור 1899 ו'1903? למה גור' מות במטחיית מכונות ישנות?

המיליונים

עברו דרך ידיו של שלמה פלקוביץ, מבועלי מפעלי טקסטיל בתל-אביב ומיומי המיפעל בקרית-גת. לאן נעלמו כל אותם המיליונים של כספי תקציב הפיתוח, שניתנו למיפעל זה, כמו למיפעלים אחרים, מטעם הממשלה?

1903, ומדוע סגרו את אולם מס' 5. פועלים נשארו מובטלים. נוספו 65 מחפשי-עבודה לרשימה הארוכה של המובטלים ב' קרית-גת. בינתיים 65, אבל בעתיד הקרוב זה יכול לקרות לכל צחת העובדים.

אבל המכונות "השבדיות" מסמלות דבר' מה אחר. 15 אלף פלכים והפיניפליריים ה' אלה הם אותן המכונות שעליהן דובר בשנת 1955 בין מר' מנור לבין מר' פלקוביץ.

"תאר לעצמך, מר' פלקוביץ, שבנמל שבדי מסוים עומדות מכונות ארוות בארג' זים..."

*** מיווג-האחיר הפוך

בציגי ועדי-העובדים — יושב-ראש הוועד, ניסים ניסנבאום, וסגנו, מכס קלכ' שטיין — גם הם אינם מדברים בגלוי. לכל היותר הם מוכנים להתלונן על חוסר מ'י-שיתוף. חמש שנים מוחזקים המים במיכל חלוד. באה ביקורת ממשרד-העבודה, רשמה דו"ח, וכך נגמר העניין.

או מידת החום באולמות. מדוע מגיע ה' חום היום עד 29 מעלות, במקום 24 מעלות, בהתאם לתקנות הטכניות? המהנדס ולבר טוען שזה טוב יותר לכותנה. ובשביל ה' אנשים? למעשה לאנשים זה גם כן לא מפ' ריע במיוחד. מה זה 29 מעלות? בקיץ ה' חום מגיע עד 40- מעלות!

האגרות

פעול בבית-החרושת לכיש הפרוטות שנשארו לו אחרי שפוסד מעבוד' תו, כתוצאה מהתמוטטותו של המיפעל.

את ההיסטוריה של קרית גת אפשר להתחיל כמו זמן קולנוע. התמונה הראשונה: עסקנים רמי-מעלה, דגים שמנים, דגירקק. התמונה השניה: מידבר, מיספר צריפי-אסבסט וכמה עשרות פחונים. תמונה מקרוב: ראש הממשלה ב' עצמו עם כפי-טיחים ביד. הקריין: ראש-הממשלה מר' דויד בן-גוריון מניח את אבן הפינה לבנין מפעל טקסטיל — מטחיה ישראלית לבנין טחית-כותנה דקים — לכיש. מנגינה: התקווה. התרגשות. הקריין: "אבן הפינה אינה מסמלת בניית מפעל חוש בלבד, אלא התחלת בניין עיר חדשה. שערי הנגב נפתחים!" מנגינה: התקווה, פורטיסימו. ה' התרגשות מגיעה לשיאה.

אבל במציאות אין להיסטוריה כל קשר עם יומן קולנוע. ההיסטוריה האמיתית מוטב לה להישאר בלי מצלמות הקולנוע ובלי זרקורים. היא מעדיפה סודיות.

בערך שנה לפני הנהלת אבן-הפינה בקרית גת ניפגש מומחה הטקסטיל מנור מורגנ' ששל עם יצרן טקסטיל פלקוביץ (פלכו-סקס) — ייצור וילונות ומגבות) ואמר לו: "מר' פלקוביץ, תאר לעצמך שבנמל שבדי עומדות מכונות ארוות בארגונים. הן עומ' דות מזמן, כי אין להן קונה. עומדות ותופסות את המחסנים. תאר לעצמך עכשיו שאפשר לקנות אותם בזול, הוול, ועוד תאר לעצמך שקמה שותפות..."

*** "מה אתה רוצה ממני?"

אדוני המהנדס, היינו רוצים ל' דעת משהו מההיסטוריה וההתה של המיפעל."

המהנדס ולבר נבהל מאד: למהנדס ולבר אין מה להגיד. רשות-הדיבור שייכת למנהל גולדשטיין. הוא היחיד היודע מה מותר ומה אסור לומר. מר' גולדשטיין לא נמצא היום.